

**MARIA MANOLIU(-MANEA)
(1934–2025)**

Sunt fostă studentă și apoi, într-o anumită măsură, colaboratoare, alături de Doamna Maria Manoliu (pentru colegii de promoție, și nu numai, Marcela), la unele lucrări și activități ale Institutului din București al Academiei Române – dintre care amintesc *Crestomația limbilor romanice*, funcția sa temporară de cercetător la Institut, cea de membră în comitetul de redacție al revistei *Studii și cercetări lingvistice*.

Nu pot spune, cum se obișnuiește în asemenea triste împrejurări, că domnia-sa ne-a părăsit acum, la plecarea pentru o lume îndepărtată – cum nu o făcuse nici la stabilirea, în 1977, în Statele Unite ale Americii. Căci doamna Manoliu nu a abandonat atunci prima ei patrie, revenind, de câte ori s-a s-a putut, în țară sau la reuniuni științifice internaționale în care avea prilejul să își reîntâlnească foști colegi sau tovarăși de breaslă români. Cu o generozitate și naturalețe care se răsfrângeau, de multe ori, și asupra familiilor acestora. Și rămânând nu doar în amintirea noastră, ci și în bagajul nostru profesional – prin lucrările sale, care nu s-au perimat.

Despre parcursul biografic al acestei adevărate personalități feminine din România se știe și nu se știe anumite lucruri. Printre cele din urmă menționez faptul, rar, că a frecventat școala primară și primii ani de liceu, până la interzicerea lui, la colegiul francez *Notre Dame de Sion*, flilala din Galați, ceea ce spune multe despre învățământul... românesc din epocă.

Au urmat anii de studii (licență și doctorat) la Facultatea de Filologie din București, secția Română, și un interludiu de specializare în lingvistica hispanică la Málaga, iar apoi orientarea sa în domeniul studiilor franceze și al italianisticii și în cadrul mai larg al romanisticii comparate și al lingvisticii generale.

După aceea – parcurgerea tuturor treptelor profesoratului, de la cea de preparator la *visiting professor* în universitățile din Chicago, București, Sao Paulo, Florianopolis, Düsseldorf, la profesor definitiv și în cele din urmă la profesor emerit al Universității californiene Davis. Precum și de autor al unor conferințe invitate (inclusiv pentru doctoranzi) și conducător de seminare în diverse centre universitare din Europa și America.

Printre alte activități profesionale conexe amintesc și alegerea Mariei Manoliu în conducerea mai multor societăți științifice interne și internaționale de profil, printre care se numără ARA (Academia Româno-Americană de Arte și Științe, cu congrese în România și Republica Moldova) și internaționala Société de Linguistique Romane.

Zestrea pe care ne-a lăsat-o lingvista în direcțiile menționate însumează peste 10 volume (publicate mai ales singură sau în colaborare) și peste 125 de articole, comunicări și alte texte în volume colective.

Prima sa contribuție este aceea, inovatoare, la reluarea, în 1965, a *Introducerii în lingvistica romanică* a maestrului nostru al tuturor, Iorgu Iordan, care va fi tradusă în deceniul următor în italiană, spaniolă, portugheză. De altfel, toată activitatea ei se va dovedi o aplicare a recomandării profesorului de a face cunoscute în lume lingvistica românească și aportul propriu prin publicare în traducere sau direct în limbi străine, ca și prin participarea, în măsura posibilului, la întâlniri internaționale de specialitate și prin contacte cu confrăți din alte țări.

Capitolele de fonologie și morfosintaxă din prima lucrare se caracterizează prin aplicarea la studiul diacronic și comparativ al fenomenelor lingvistice românești și romanice a noilor, pe atunci, principii ale structuralismului european și american. Bazele lingvisticii moderne, Maria Manoliu le-a explicat și comentat într-o lucrare teoretică de sinteză din 1973, *Structuralismul lingvistic* (tradusă în

spaniolă în 1978). Acesta, ca și metodele lingvisticii transformaționale, este aplicat și în lucrările consacrate de domnia-sa descrierii și istoriei interne a unor compartimente ale limbii române privite în context romanic. Căci preocupările sale inițiale aveau să se extindă la analiza discursului, lingvistică istorică, modele culturale, pragmatică, semantica formală/prototipică, sintaxă, precum în *Sistematica substitutelor din româna contemporană standard* (1968 – versiune a tezei sale de doctorat), *Tipologie și istorie. Elemente de sintaxă comparată romanică* (1977, amplificată și tradusă în spaniolă în 1985), *Gramatică, pragmasemantică și discurs* (reuniune din 1993 a unor articole anterioare), *Discourse and Pragmatical Constraints on Grammatical Choices* (1994).

Mai multe burse, participări la schimburi academice și premii binemeritate, alături de funcțiile acordate lingvistei pe care o evocăm acum – reprezentantă eminentă a școlii românești de lingvistică, devenită ea însăși o adevărată șefă de școală –, au culminat cu alegerea Mariei Manoliu, după Revoluția din 1989, ca membră de onoare a celui mai înalt for științific românesc, Academia Română. Acesta a fost și prilejul a două evocări vibrante din partea colegului său de facultate și de Academie Marius Sala (reproduse în *Portrete și evocări*, David Press Print, Timișoara, 2013, p. 216-225).

Ne înclinăm, în aceste momente de tristețe, în fața acestei mari Doamne a lingvisticii românești și romanice, cum a numit-o Marius Sala în împrejurări festive.

Ioana Vintilă-Rădulescu